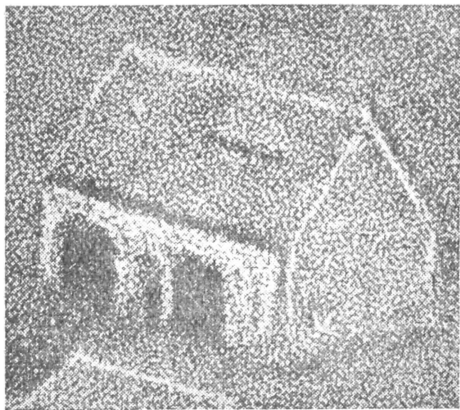


# KÉRDEZZ—FELELEK

## MI A FÉNY-NYOMTATÁS?

A fény-nyomtatás egy nyomdai reprodukciós eljárás. A reprodukciós technikák általános törekvése, hogy a sokszorosításra szánt képeredetit (pl. festményt) a lehető legtökéletesebben, valószínű másolatban adják vissza. A legismertebb reprodukciós eljárások a magas-, sík-, vagy a mélynyomás körébe tartoznak. Mindhárom eljárásnál, ha az eredeti kép tónusos, árnyalatos, ahhoz, hogy árnyalatait vissza lehessen adni, egy optikai ráccsal (az ún. raszterral) apró pontokra kell bontani. Ezeknek az apró pontoknak a nagysága, illetve sűrűsége adja a reprodukció sötétebb, vagy világosabb tónusait.

A fény-nyomtatásnál ez az optikai ráccsal való pontokra bontás szükséges. Az eljárás alapja fényképezési. Már 1855-ben a francia Poitevin azt tapasztalta, hogy a zselatinnak káliumbikromáttal és gumival való keveréke a fény hatására elveszti oldhatóságát és cserződés jelenségét mutatja. Ez abban nyilvánul meg, hogy a zselatin a fény hatására cserződött réteg alatt duzzadásnak indul olyanmilyira, hogy a réteg felülete — csak nagyítóval észlelhető méretekben — felszakadozik, s így apró elemekre bontja a képet, amelyről így, festékezés után közvetlenül lehet árnyalatos képet nyomtatni. Eljárását később többen tökéletesítették. Ma a fény-nyomtatás alapjául egyenletesen csiszolt, mintegy 8—10 mm, vagy ennél is vastagabb üveglapot (hasonlót a fénykép lemezhez) használnak, amelyet vízüveg és más vegyszerek oldatával kezelnek, száradni hagynak, majd hideg vízzel átmosnak és kálium-



A fénynyomó dúc erősen felnagyítva

bikromáttal fényérzékennyé tett zselatinnal vonnak be, amely a vízüvegben megtapad. Újabb szárítás következtében ez a kromzselatin réteg szabad szemmel nem látható, apró, bacillusszerű alakzatokra repedezik, tehát szemcsézetté válik. Erre a szemcsézett felületű fényérzékeny rétegre másolják a sokszorosítandó kép negatívját, fényképezési úton. A kromzselatin a fényerőnek megfelelő mértékben elveszti a víztől duzzadó képességét. Ennek folytán a fénytől megvilágított részek nem veszik fel a vizet, hanem csak a zsírosalapú festéket, viszont a meg nem világított részek a festéket taszítják. Ezzel a nyomtató forma kész, s a nyomógépbe helyezve megkezdődhet a nyomtatás. Fény-nyomtatással nemcsak egy, hanem többszín-nyomatokat is készítenek. Ezek szín és tónushatásaikban vetekszenek az eredetivel. A fény-nyomtatás kiválóan alkalmas — többek között — festmények reprodukálására. De van hátránya is. Lassú nyomtatási eljárás és egy ilyen kromzselatinos üveg nyomóformáról legfeljebb 1500—2000 nyomat készíthető, tehát igen drága.

Borsy Károly

## FACSIMILE

azaz, hogy faksimile. Tedd hasonlónvá, — ezt jelenti ez a latin kifejezés. A faksimile kiadás, magyarul hasonmás kiadás értelmé tehát egy könyv, kézirat, vagy oklevél eredetijének teljesen hű, sokszorosított mása.

Faksimile kiadásban főleg ritka műveket, kódexeket, ősnymtatványokat jelentenek meg. Tudományos fontosságuk a különböző fényképezési eljárások bevezetése óta csökkent. Ma már inkább a könyvbarátoknak szereznek gyönyörűséget.

Az egyik első faksimile kiadás kőnyomatos eljárással készült, 1808-ban. A 19. sz. közepétől azután egyre több ilyen mű jelent meg. Magyarországon 1838-ban tűnik fel a faksimile a Magyar Tudományos Akadémia Régi Magyar Nyelvemlékek sorozatában. 1867-ben igen nagy sikert hozott a Bécsi Képes Krónika hasonmás kiadása. Ettől kezdve folyamatosabbá válik a magyar termelés is.

Bibliofilek számára igen szép terület a magyar faksimile kötetek teljes anyagának összegyűjtése. Kiindulási alapul felhívjuk figyelmüket Pintér Jenő: A magyar hasonmás kiadások c. tanulmányára, mely a Könyvgyűjtők Evkönyve 1919. évi kötetében jelent meg.